

SLUGA BOŽJI O. ANTE ANTIĆ

Uvod

Svako vrijeme, svaka epoha poznaje svoje heroje, velikane. Ono pripovijeda legende o njima, služi se crnilom i perom kako bi se o njima i u kasnijim epohama pripovijedalo ostavljajući ujedno trajan spomen onima koji poslije njih dolaze. Poput onih u prijašnjim vremenima tako i mi u izazovima i potrebama svojega vremena pronalazimo heroje ili velikane, bilo povijesne koji su imali vodeću ulogu u društvu kao ili velikane duha.

Jedan takav duhovni velikan je o. fra Ante Antić čiji spomen ne upućuje na daleku nego na nama bližu prošlost koje su mnogi još živeći, sami bili putnici i svjedoci. Spomen na jednog redovnika-svećenika za kojega još nisu svi čuli ni unutar granica *Lijepa Naše*, no i mnogi koji se u svojim sjećanjima i pismenom ostavštinom još i danas s njime susreću.

Sluga Božji o. Ante Antić je duhovnik svojega vremena koji je djelovao na širokom području duhovnosti i u odgoju, tako da imamo ispred sebe osobu koja nas je svojim životom, bogatim i iscrpnim radom zadužila, o kojoj se teško može progovoriti na nekoliko stranica.

No, pokušat ćemo u ovom radu barem začeti spomenute teme i ocrtati lik toga Božjeg ugodnika u najosnovnijim crtama. Pritome ne posvećujemo posebnu pažnju kronološkom slijedu njegovih životnih postaja koliko samim pothvatima, djelovanju koje je obilježilo njegovo vrijeme.

Životopis sluga Božjega o. fra Ante Antića

Sluga Božji fra Ante Antić rođen je 16. travnja 1893. na Prviću, otočiću šibenskog arhipelaga, u mjestu Prvić-Šepurine.

Roditeljima, ocu Tomi i majci Tadi r. Vlahov, bio je šesto, od desetero djece. Pri sakramentu krštenja dobiva ime Ante-Marko. Marko u spomen na prethodno umrlog brata po ondašnjem običaju, a Ante u čast sv. Antuna Padovanskog, slijedeći roditeljski zavjet dan u pogibeljnoj oluji koja ih je zatekla na moru: „*Ako se spase i Tada rodi zdravo dijete, zavt će se Antom i po volji Božjoj postati svećenikom njegovog reda*“.

U Zatonu kod Šibenika polazi osnovnu školu. Na samrtnoj postelji otac Toma, neposredno pred kraj Antinog osnovnog školovanja, preporučuje ženi da nikad ne zaboravi zavjet sv. Anti o redovničkom pozivu njihova sina.

Rukovođena zavjetom, brižna ga i duboko religiozna majka po Antinoj želji šalje 5. kolovoza 1905. u Franjevačko sjemenište u Sinj. Tu se počinje uzdizati i rasti u nauku, sabranosti i vrlo izraženoj pobožnosti.

Kao osamnaestogodišnjak na blagdan Rana sv. Franje, 17. rujna 1911., ulazi u novicijat Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja na otočiću Visovcu, oblači redovnički habit i uzima redovničko ime fra Ante. Dana 17. rujna 1912. polaže prve jednostavne zavjete dodajući svom imenu fra Ante i ime Marija u znak svoje pobožnosti Majci Božjoj.

Krhkog zdravlja, no žive i gorljive vjere, nastavlja svoj put kao student filozofije, u Franjevačkom učilištu u Zaostrogu, a potom kao student teologije na Franjevačkoj visokoj bogosloviji u Makarskoj. Sveti red đakonata prima 24. rujna 1916. u Makarskoj, a 29. srpnja 1917. u crkvi Sv. Lovre u Šibeniku, rukopoloženjem šibenskog biskupa Luke Pappafave, zaređen je za svećenika.

Mladu misu slavi u zavičajnom Zatonu na blagdan Gospe Snježne, 5. kolovoza 1917. Zatim ga uprava Provincije imenuje za podmagistra, a istom odredbom postaje 1919. učitelj novaka, a potom 1925. imenovan je za prvoga magistra klerika. Ovu odgovorno službu obavlja od godine imenovanja do 1946. u Makarskoj, a u Zagrebu do 1956.

Umro je na glasu svetosti u samostanu Majke Božje Lurdske 4. ožujka 1965.

Na temelju pobožnog štovanja, brojnih svjedočanstava o kreposnom životu o. Antića, kao i zadobivenim milostima po njegovom zagovoru, nadležne su crkvene vlasti u Zagrebu otvorile istražni kanonski proces (kauzu) 16. prosinca 1984. na Zagrebačkoj nadbiskupiji za beatifikaciju i kanonizaciju o. Ante Antića koji je završen 8. svibnja 1995.¹

¹ Kritički je obrađen i objavljen sav materijal o Kauzi o. Antića, odnosno tiskan je službeni dokumenat Kongregacije za kauze svetih: „*Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis*“ – (*Stav o životu, krepostima i glasu svetosti*) fra Ante Antića. To je dokumentacija o služi Božjem ocu fra Anti Antiću u procesu beatifikacije koja treba biti povjerena komisiji konzultora koja će je proučiti i donijeti svoje mišljenje te ga predati kardinalu pročelniku kongregacije koje će onda on sa kardinalskom komisijom pregledati i dati Svetom Ocu, koji onda određuje datum proglašenja Dekreta o krepostima. Kroz to vrijeme na isti način treba biti proučena kauza o čudu koja se također nalazi na Kongregaciji u Rimu. Na kraju rasprave treba biti proglašen dekret o čudu.

Vidi: Glasilo Vicepostulature sluge Božjega oca Ante Antića: *Sluga Božji dobri otac Antić (DOA)*, Provincijalat provincije Presvetog Otkupitelja – Split, 36 (2006.), br. 1 (137), str. 3; *Isti, Sluga Božji dobri otac Antić (DOA)*, Provincijalat provincije Presvetog Otkupitelja – Split, 36 (2006.), br. 2 (138), str. 3.

1. *Antićevska duhovnost – duhovno vodstvo u trodimenzionalnom djelovanju*

Kako bismo djelovanje o. Ante Antića mogli shvatiti i vrednovati, nužno je reći nekoliko riječi o njegovom duhovnom vodstvu kroz kojega ga možemo u najboljem svjetlu promatrati i zapaziti njegovu finoću i posebnost u pristupu duhovnom vodstvu, koje samo po sebi predstavlja složenu i zahtjevnu dužnost.

Potrebno je najprije odrediti pobliže samo duhovno vodstvo. „Duhovno vodstvo je pomoć čovjeku da živi s Bogom, da prepozna Božji jezik samo za njega, te postane što prije samostalan u odnosu s Bogom.“²

Duhovno vodstvo poznaje tri službe: duhovnog učitelja, duhovnog vođu i duhovnog oca. Duhovni učitelj je netko tko vodi više ljudskom sposobnošću nego vlastitom svetošću. Dok duhovni otac vodi ontološku duhovnost, nešto što je Božji život u duši, dotle duhovni učitelj radi poput škole u vježbanju i zato se tu radi o moralno-etičkoj duhovnosti. Za razliku od toga, duhovni otac je put Duha Svetoga koji pomoću karizme prepoznaje Božje djelo u duši vođenoga. Duhovni učitelj izrasta iz prepoznavanja ljudskog, crkvenog, asketskog djelovanja. Sam duhovni vođa izrasta iz samog prakticiranja toga crkvenog asketskog djelovanja. Duhovni otac vodi ontološkoj krsnoj svetosti, duhovni učitelj i duhovni vođa volontarističkoj, etičkoj. Ontološka svetost je sveobuhvatna, etička je jedna od čovjekovih djelatnosti.³

Pošto je fra Ante Antić prepoznatljiv po svakoj od triju sastavnica duhovnog vodstva, prikazat ćemo letimično njegovanje tih triju sastavnica u životu sluge Božjega.

1.1. *Duhovni učitelj i učitelj duhovnog života*

Bogata hagiografska literatura donosi svece, svetice koji se u svojem usponu k Bogu razlikuju po vrsti askeze, pobožnosti, zavjeta, nakana, po službama i samoj gorljivosti odnosno strpljivosti i brzini približavanja svoje osobe Kristovoj osobi. „Antić je zadržao naravni životni tok u kojem se odgajajući studente i duhovno vodeći vjernike, svećenike i redovnike

2 T. Ivančić, *Otac Ante Antić, ispovjednik i duhovni vođa*, u: *Karizme, lik i djelo sluge Božjeg o. Ante Antića – Zbornik radova prvog simpozija održanog u prigodi 25. obljetnice blažene smrti o. Ante Antića u Zagrebu (od 2. do 4. ožujka 1990.)*, uredio: V.-A. Tadić, Zagreb, 1991., str. 118.

3 Usp. *Isto*, str. 118-119.

željne duhovnog napretka iz dana u dan, askezom i dugotrajnom molitvom i sam preobražavao.⁴ No, njegova karizma nije plod vršenja crkvene askeze, nego je askeza poslušnost njegovoj osobnoj karizmi.⁵

Čitava Antićeva duhovnost i njegove duhovne pouke temelje se na shvaćanju krsne milosti. I sam put njegovog duhovnog sazrijevanja sastoji se u njegovanju krsne milosti. No, kao temelj duhovnog života postavlja vjeru koja čovjeku pruža životno rasvjetljenje i ujedno postaje pravilo življenja. U takvom uvjerenju je usmjeravao svoju duhovnu djecu da sve gledaju u duhu ili očima vjere.⁶ Očito je kako iz rečenoga proizlaze i njegovi poticaji za molitvu dara vjere. Zbog toga je sve osobe, bez obzira na stalež, poticao na živu vjeru, odnosno djetinju vjeru.

Uz vjeru se nužno veže poniznost kao polazišni stav u susretu s bratom čovjekom i kao polazišna točka i mjera u poučavanju u službi duhovnog učitelja kao i duhovnog vođe i odgojitelja. Iz svih životopisa, pisama u službi duhovnog vođe kao i pisama koja je upućivao svomemu ispovjedniku, izvire duboka i zdrava poniznost koja se provlači kroz sve pore njegova života. No, njegova se poniznost razlikuje od trenutačnih poniznosti ili nekih djela iz neke puke pobožnosti, niti se ona sastoji u mehaničkim činima malenosti. „On je naslovljava poniznošću razuma. A ona izvire iz uvjerenja kako je Bog neizmerno velik, a čovjek bez njega ‘nesposoban za ijedno dobro’“⁷

Tako shvaćena poniznost radala je spremnošću da vjerniku pruži utjehu vjere ne gledajući na vlastiti umor ili posao koji je morao obaviti po dužnosti. No, pružiti utjehu vjere drugome nije za fra Antu značilo obaviti samo posao, nego uporno i brižno raditi oko posvećenja duše. Zato sam sebi postavlja zahtjev: „Za sv. ispovijed uvijek se skrušeno pripravi i živom vjerom obavljaj ovaj sakramenat, kao da si pred Bogom. Vjerno drži obećanje dano na ispovijedi.“⁸

Samo pristupanje sakramentu ispovijedi događa se po ljubavi prema Bogu i prema bližnjemu. Oni koji su ga poznavali svjedoče kako je njegova ljubav prema Bogu bila tolika da uopće nikada nije mogao Boga

4 Usp. V. Kapitanović, *Kristu suobličen: život i vrline fra Ante Antića (1893 – 1965)*, Katolički bogoslovni fakultet i Vicepostulatura o. fra Ante Antića, Split – Zagreb, 2004., str. 206.

5 Usp. T. Ivančić, *Nav. dj.*, str. 121.

6 Usp. *Isto*, str. 208.

7 *Isto*, str. 73.

8 J. Šimunov, *Suvremena služba vječnosti – Život i rad o. fra Ante Antića*, Vicepostulatura, Zagreb, 1984. str. 75.

uvrijediti teškim grijehom. Unatoč tome u susretu s njime osjećalo se kako on neizrecivo trpi što nije bolji, što ne ljubi više Boga. Zapaljen ljubavlju prema Bogu pristupao je ljudima neumorno u ispovjedaonici i duhovnim razgovorima (na duhovnom području) kao i u pristup siromašnima i potrebnima (tjelesna djela ljubavi) slijedeći svojega serafskog oca sv. Franju Asiškog.

Iz navedenoga može se razabrati kako je o. Antić razvio i jednu duhovnost koja se obično naziva *antićevska duhovnost*.

Nju tvore slijedeća načela:

1. Potpuna poniznost koja prelazi u savršenu jednostavnost.
2. Čistoća od svakog, pa i najmanjeg grijeha – nikada ne uvrijediti Boga ni najmanjim svjesnim grijehom.
3. Ljubav prema Bogu i braći ljudima, dobrota na svakom koraku.

Ta Antićeva duhovnost je iz Crkve i za Crkvu rođena.⁹

1.1. Ispovjedno i duhovno vodstvo

Kada bismo tražili odgovor na pitanje čemu je se fra Ante Antić najviše osjećao pozvanim, bilo bi to sigurno duhovno vodstvo. Ono čine vođenje duhovnih vježbi, ispovijedanje i duhovno savjetovanje osoba bilo kroz osobne susrete bilo kroz dopisivanje.

Naglasak ćemo staviti na sakramentat ispovijedi koji je nositelj čitavoga duhovnog vodstva kod o. Ante Antića. Kako se tu zadire u osobno duhovno i psihološko područje čovjeka, ni najkompetentnije poznavanje moralnog i pravnog aspekta ispovijedi ne koristi mnogo bez osobnog ispovjednikova iskustva čitavog puta koji prelazi pokornik. Za procjenjivanje svake osobe potrebno je nutarnje svjetlo, svetost života, karizma ispovijedanja.¹⁰

1.1.1. Ispovjedno vodstvo

Poznat je kao gorljivi i revni ispovjednik kojemu se slivalo mnoštvo ljudi. Motivi koji su ljude poticali da dođu k njemu su bili različiti, počevši od traženja pomoći pa sve do znatiželje.

Kako je o. Ante Antić shvaćao ispovijed veoma ozbiljno u svojem vlastitom životu, tako je i drugima htio posvijestiti izvornost i dubinu sakramenta

⁹ Usp. T. Ivančić, *Nav. dj.*, str. 121.

¹⁰ Usp. *Isto*, str. 118.

ispovijedi. Zbog toga živog nastojanja približavanja vjernika ispovijedi, kao voditelj posvećenja duša, imao je svoj način pristupa pokornicima i obavljanju ispovijedi. O njegovom vlastitom načinu pristupa pokornicima i vršenju sakramenta ispovijedi jezgrovito govori Bonaventura Duda:

„Jedna osobita značajka njegova ispovijedanja i duhovnog vodstva bila je: brižljivo nastojanje da duša sama upozna što Bog od nje traži, da pronade što sve u njoj priječi da ostvari Božji poziv. On je to umio postići kratkim, ali često vrlo mnogim i najraznovrsnijim stvarnim pitanjima. Čovjek se pod kišom njegovih upita osjetio osvjetljen sa svih strana nadnaravnim reflektorima te je sebi postao jasniji nego ikada. Njegova su pitanja obuhvaćala naravne i nadnaravne sklonosti. Bio je on velemajstor poznavanja onog što sv. Ljudevit Grignion zove ‘dno duše’“¹¹

U ispovijedi je pokazivao dar “čitanja srca“. Ako tko ne bi vidio koji grijeh, o. Antić bi ga na to podsjetio. Pošto bi izrekao penitentove grijeha i pogreške, uputio bi ga na Boga, dao savjete i pokoru. Iz opisanog tijeka ispovijedi može se iščitati određena karizma koja se očituje u sposobnosti uočavanja pokornikovih grijeha, otkrivanja njihovih uzroka i preporučivanju potrebnog lijeka.¹²

Pokornici koji su dolazili o. Antiću priznaju da su „njegovi savjeti, upute, a ponekad i zahtjevi bili vrlo konkretni, jasno formulirani, bez stereotipnosti, duši primijenjeni, vrlo primjereni, ne pretjerani.“¹³

Zanimljivo je uočiti kako on ne govori puno o ispovijedi i kako ne inzistira na njoj toliko koliko na samoj pričesti.¹⁴ Dapače, on savjetuje da se ne obaziremo na grijeha i prošlost nego usmjerimo naprijed. Ističe kao najvažnije predanje u Božje ruke. A sama poniznost i pouzdanje u Boga, kao i neosvrtnje na grijeh, pokazuje se kao njegova velika prednost, no svemu pretpostavlja suradnju s voljom Božjom.

1.2. Antić kao duhovni otac

Svi se životopisci jednoglasno slažu kako je o. Antić bio svećenik-redovnik obdaren karizmama i milošću. To je svakako djelo Duha Svetoga, nadnaravni dar u naravi. No, temeljna osobina Antićeva duhovnog vodstva jest njegova uronjenost u Boga iz koje crpi nadnaravna nadahnuća za savjete i ispovijedi. Uronjen u Boga i na temelju zajedništva s Bogom i u

11 Usp. J. Šimunov, *Nav. dj.*, str. 75-76.

12 Usp. T. Ivančić, *Nav. dj.*, str. 120.

13 *Uzor franjevačke jednostavnosti*, Vicepostulatura, Zagreb, 1980., str. 16.

14 Usp. T. Ivančić, *Nav. dj.*, str. 120.

Bogu, gledao je živote svojih pokornika i djece unoseći ih u to zajedništvo. Ta prisutnost Božja daje da njegova duhovna djeca razumiju savjet i da taj savjet urodi plodom. No, svaki duhovni otac može činiti jedino ono što i sam jest. Njegovo postojanje je određeno njegovim ciljem, onim što želi biti. U toj želji sve ljude vodi istome k cilju, pomoću Božje sile, koja u drugima rađa istu koja se nalazi u njemu samom. To mu i jest glavni zadatak, tj. voditi cilju u sebi. Tako doveden k nutrini, iz nje proizlazi blagost, dobrota i nježnost. Nutrinom, rasvijetljenom Božjim svjetlom, prepoznavao je one koje može i treba voditi i Božje djelovanje u njihovoj duši, nazivajući ga “darom Božje prisutnosti“. Osluškiavajući i najmanji pokret u duši, poslušno ih je slijedio. S tim brižljivim osluškivanjem preuzima brigu za povjerenu mu dušu poistovjećujući je s brigom oca prema djetetu.

U duhovnom vodstvu o. Antić nije počinjao od nule, nego od inicijative Božje, od nastanjenosti Božje u srcu. Dakle, duhovni život po o. Antiću, kao i po shvaćanju same Crkve, nije tražiti nešto što čovjek nema, nego prihvatiti i razviti ono što ima. No, samo središte duhovnosti je Gospodin koji se nalazi u srcu, stoga o. Antić ne gradi na nečemu, nego na nekome, odnosno na Isusu u srcu. To predstavlja ujedno temelj duhovnog života. Polazeći od Gospodina koji zove, Antić je svjestan kako Božji zov nije neka mistika ili nešto čovjeku strano, nego *prava čovjekova narav i njegova duboka čežnja*. „Na dnu ljudske težnje opazit ćeš kako se uvijek nalazi duhovno pitanje i viša težnja.“¹⁵

No, kako bi Gospodin prebivao u našem srcu, potrebna je poniznost, stoga on poziva na poniznost pomoću koje, kao sigurnog temelja, čovjeka uvodi u molitvu, u kojoj čovjek svoju dušu stavlja u prisutnost Božju. Jer molitva je prvo i temeljno sredstvo u gradnji duhovnog života. Poniznost sama po sebi rađa ispitom savjesti, promišljanjem svojega života u čežnji ostvarenja veze s Gospodinom za koju se potrebno očistiti od grijeha. U tom procesu on ističe poniznost i kajanje kao prvi korak. Tako čovjek uveden u molitvu i očišćen od grijeha može stupiti drugim korakom kojeg čini odricanje kako nutarnje tako i vanjsko. No, svjestan kako jedino može „*sve u Onome koji ga jača*“ (*usp. Fil 4, 13*), potiče na zahvaljivanje Trojedinom Bogu i počivanje u volji Božjoj.

Sve gore rečeno je najbolje sažeo sam o. Antić pišući pismo jednoj duši koja mu se povjerila. To pismo, koje je svojevrsna duhovna oporuka, životopisci nazivaju njegovom duhovnom oporukom. Ono glasi:

„Vi ste započeli ozbiljno svoj duhovni život, svoj duhovni uspon, svoju duhovnu borbu i svoj duhovni rad, da dostignete savršenu dob Kristovu i

da budete slični Kristu i s njim postanete jedno, a po Kristu jedno s Ocem i Duhom Svetim. Da to postignete, uz pomoć Duha Svetoga, molim Vas nastojte živjeti:

1. sakramentalnim životom,
2. molitvenim životom,
3. životom sv. Križa i muke Kristove,
4. životom Marijinim: sve u Mariji, s Marijom, za Mariju i po Mariji,
5. budite kristocentrični, a ne egocentrični.¹⁶

2. *Antić – dušobrižnik svih staleža*

Svakog velikana kojeg se rado spominjemo, vežemo uz njemu svojstveno djelo koje tvori životno stvaralaštvo građeno na sustavu vrijednosti, na čemu se temelji sve njegovo djelovanje kao i susreti sa svakim čovjekom. Sam život nam najviše govori. Za o. Antića zasigurno možemo ustvrditi kako je on ostavio jedno velebno djelo, detaljno, koje nije zaboravljeno ili ostalo unutar hladnih muzejskih zidina, nego jedno sjećanje koje rađa novim nadahnućima kao što su to mnogi životopisi i sve knjige nastale na temelju djelovanja toga umjetnika duhovnosti, čije crte ne ostavljaju onoga koji se divi nijemim, nego iziskuju poticaj za dublje poniranje u stvarnost i prisutnost Onoga koji je njega nadahnjivao.

Provincijski definatorij ga je, za prvu službu, odredio za odgojitelja – pomoćnika magistra bogoslova. Dok vrši službu odgojitelja, on se ujedno susreće i sa svećenicima, redovnicama i vjericima u ispovjedaonici, u duhovnim nagovorima, duhovnim vježbama i u pismima. No, kako je njegov čitav život, kao i njegovo djelovanje, obilježeno odgojiteljskom službom, potonje službom magistra bogoslova, tj. pripremom kandidata za svećeništvo u redovničkoj zajednici, prikazat ćemo glavne crte njegovog rada i pristupa u odgoju.

2.1. *Duhovno vodstvo i ispovjednička služba u odgojiteljskim službama*

Svoje djelovanje kao svećenik-redovnik započima kao pomoćnik magistra fra Petru Grabiću u Makarskoj, predlažući mu istovremeno, kao magistru bogoslova i upravitelju bogoslovije, uvođenje predavanja ascetike kao posebnog kolegija. Važno je istaknuti kako je se Antićev način odgoja

¹⁶ *Uzor franjevačke jednostavnosti*, str. 21.

zasnivao na uputama Crkve i Franjevačkog reda, posebno na Pravilima o odgoju i obrazovanju franjevačke mladeži.¹⁷ Dakle, on je pratio i studirao uredbe koje su bile na snazi kako bi formaciju usmjerio onovremenim zahtjevima, ali i zahtjevima koje je provincija očekivala, sa posebnim naglaskom na formaciju za pastoralno djelovanje. No, on je poseban po još jednoj stvari: prateći suvremenu literaturu i duhovno bogoslovlje, koje se u tom razdoblju snažno javlja i još razvija, zapaža potrebu, kako prevođenja dotične literature, tako i uvođenja kolegija iz duhovnog bogoslovlja, tj. ascetike.

No, kao pomoćnik magistra nije bio zadužen samo za duhovni život bogoslova, nego i za njihovo nadziranje pa je stoga prisustvovao skupovima Zbora Milovan pazeći uvijek na sklad među studentima i savjetujući u tom istom duhu cenzorima da u kritici ne iznose manje nedostatke, već da se kritički osvrnu na cjelinu, tijekom misli i način prikazivanja.¹⁸ Taj zahtjev za pogledom na cjelinu kasnije će se isticati u odgojiteljskoj službi i pristupu sakramentu ispovijedi gledajući na čovjeka uvijek kao cjelinu sastavljenu od naravnih i nadnaravnih stvarnosti.

Predloženi predmeti ascetike i mistike uvode se na bogosloviji i povjeravaju se “praktičnom asketi”¹⁹ Antiću da izradi plan predavanja. I samo izlaganje predmeta povjerava se fra Anti Antiću, čija nastojanja oko osobnog primjerom osvjeđenog izlaganja rađa vidljivim plodovima. Iz izvještaja fra Petra Grabića kojeg je uputio na defnitorij, zapisničar sažeto pribilježava u zapisnik defnitorijalnog sastanaka kako se „pod upravom o. Ante Antića II-gog magistra klerika kod pojedinaca pokaziva vidni duhovni napredak”²⁰.

No, samo po sebi se javlja pitanje: Što je izvor tog napretka?

Izvor, odnosno bolje rečeno, vrelo tog napretka je bila osobna Antićeva duhovna izgradnja. On se prije svega sam nastoji osobno duhovno izgraditi. Ne upušta se u duge razgovore. Naročito nastoji ne govoriti o drugima, pa čak ni pohvale. Izbjegava pohlepu za hranom. On se napose čuva naklonosti prema drugima. Posebno je nastojao gajiti poniznost. „No, poniznost mu se ne sastoji u mehaničkim činima malenosti, nego kako je on naslovljava: poniznošću razuma. Ona izvire iz uvjerenja da je Bog neizmjerljivo velik, a čovjek bez njega “nesposoban za ijedno dobro”²¹ Takvo razmišljanje

17 Usp. V. Kapitanović, *Nav., dj.*, str. 190.

18 Usp. *Isto*, str. 70.

19 *Isto*, str. 72.

20 Usp. *Isto*, str. 73.

21 Usp. *Isto*, str. 73.

rađa podložnošću bližnjemu, i nižemu u službi. Tako uz duhovne savjete i duhovna razmatranja, samo postavljanje prema redovničkom životu, odgojiteljskoj službi i njegov način reagiranja na slabosti drugih ostavlja upečatljiv dojam na životima njegovih gojenaca. Jer, odgajajući studente, Antić je držao na umu, da dobar učitelj mora provoditi i sam u djelo ono što poučava druge, pa je i sam nastojao duhovno napredovati proučavajući franjevačke mistike, koje je kao profesor želio prenijeti i svojim studentima.

Dva dana nakon izbora o. Petra Grabića za provincijala, Antić biva 10. XI. 1925. imenovan magistrom klerika. Već dosadašnji život i djelovanje fra Ante Antića u samostanu u Makarskoj dali su o njemu posebnu sliku kao revnog i uzornog redovnika. Općenito se govori za makarsku samostansku obitelj da je bila u tim godinama skladna obitelj. Kroz sljedeće godine Antićeva je duhovnost pridonijela još većem skladu u čitavoj zajednici.

Fra Antin život u zajednici bio je tih i posvećen onim stvarima za koje se uglavnom nitko nije starao.²² U takvom stavu tišine ušao je i u magistarsku službu. On se bavio običnim odgojnim problemima mladih, i u okviru odgojnog zavoda, na koje su drugi malo svraćali pozornost. Kako bi što revnije vršio povjerenu mu službu, koju nije shvaćao kao svojstvo onoga koji je “*fac totum*”²³, posvećuje sav svoj život Presvetom Trojstvu za duhovnu izgradnju svojih gojenaca koju naziva “*Posveta života za povjerenu braću klerike*”.

„O vječni Bože, Oče, Sine i Duše Sveti, dostoj se primiti u presvetom srcu Neoskvrnjene Bl. Majke sav moj nevrijedni život – sv. misu, sv. oficij, sv. molitve, vršenje dužnosti dobra djela, trpljenje, odricanje, kušnje sve poteškoće- sve to sjedinjujući s presv. životom Blažene majke, Kraljice svih svetih, sjedinjen s Presv. srcem Isusovim, njegovim Upućenjem, križem i svetim životom. Neka bude za savršeni napredak povjerene mi braće. Sve ti ovo obećajem, milosrdni Bože, kao žrtvu tvojoj milosrdnoj ljubavi, da im dadeš, Oče nebeski, svoju svetu ljubav, Vječni Sine, svoj sveti Duh, Duše Sveti, svoju svetu mudrost i sedmerostruke darove svoje, da budu puni ljubavi Očeve, mudrosti Sina, dobrote Duha Svetoga! Neka budu redovnici po primjeru sv. Oca Frane, apostoli svete Crkve po primjeru Petra i Pavla, vjerna djeca Marijina.“²⁴

22 Usp. *Isto*, str. 81.

23 Vidi: J. Šimunov, *Nav. dj.*, str. 61.

24 V. Kapitanović, *Nav. dj.*, str. 82.

2.1.1. Antićev odgojni program

Temeljno se može reći kako se Antićev odgojni program očitovao u danom obećanju kako će klerike voditi prema redovničkim pravilima i starješinskim odredbama te da će, Božjom milošću i uz njegovu pomoć, unapređivati njihov duhovni život svojim primjerom i poticanjem. Dakle, odgojna metoda mu je bila “franjevačka dobrota i ljubav“. No, sami cilj mu je bio „odgojiti u klericima drugoga Krista, apostole sv. Crkve i prave sinove sv. našeg oca Franje“.²⁵

Zbog toga, nastojao je biti u društvu s braćom klericima pa je poslije korske molitve uvijek bio s njima, svakoga je pogledao u lice i motrio može li se nešto na pojedincu opaziti. Unatoč druženju s braćom klericima nalazi i vremena za oslušivanje Božjeg glasa i asketske vježbe pomoću kojih u duhovnom životu brzo napreduje i u koji nastoji uvesti i svoje studente.

Kao temelj svega postavlja vjeru na kojoj se može graditi duhovni život. Na tom temelju odgajnik vrši svoje dužnosti pomoću kojih se diže prema savršenosti. Uz dužnost on nužno veže kreposti žrtve, samozataje i prijedora bez kojih se, prema njegovom sudu, ne može biti uzoran svećenik-redovnik. Posebno je preporučivao promišljanje *Kristovog poniženja do smrti* naglašavajući važnost svakodnevne pričesti, pohađanje Presvetog Sakramenta i pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji.

No, o. Ante Antić je imao izvanrednu navlastitost, svojstvo „koje se sastoji u tom da zna prosuditi onaj stupanj savršenosti koji je predodređen pojedinoj duši te da je upravi na velikodušno surađivanje s milostima koje su joj dane.“²⁶

Dok je vršio službu odgojitelja u bogosloviji, nekoliko je puta bio zamoljen da na kratko vrijeme pripomogne u novicijatu ili bi čak za kratko vrijeme bio i meštar odnosno magistar novaka. Iz razdoblja službe magistra novaka nema sačuvanih bilježaka prema kojima bi se moglo prikazati Antićev stav u odgoju novaka. No jedno kasnije Antićevo pismo očituje da je novake promatrao kao biljke koje otvaraju svoje prve latice milosti Božjoj. Ti nježni cvjetovi, podložni svakom zamahu vjetra trebali su zaštite i Antić je u svojoj brižljivosti nije uskraćivao.²⁷

Tako ga za jedno malo razdoblje provincijal fra Petar Grabić određuje za pomoćnika u novicijatu pa uskoro postaje i meštar novaka. U tom

25 Usp. *Isto*, str. 190.

26 Usp. *Uzor franjevačke jednostavnosti*, str. 10.

27 *Isto*, str. 69.

kratkom vremenu se u susretima s novacima raspituje o njihovom zvanju i sa svakim pojedinačno razgovara. Svoju brigu je pokazao i u preuređenju prostorija novicijata kako bi tvorile jednu jedinstvenu cjelinu. U tu svrhu je pokušao što svrhovitije urediti namještaj i slike po sobama i hodnicima kako bi sve to pripomoglo duhovnoj izgradnji novaka.²⁸ Dakle, on je zaokupljen oko cjelovitog odgoja i svih dimenzija koje mogu na odgajanika utjecati u njegovom dozrijevanju za redovnika kao i u dozrijevanju jedne zrele ličnosti.

Temeljno u odgoju novaka jest zahtjev za lijepim vladanjem, čiji bi uloženi trud bio *via purgativa*. Daljnji rad je čuvanje od grijeha i vršenje dužnosti. Novak koji bi izgovarao bezazlene riječi koje nije lijepo čuti, prema Antiću, nije shvatio svoj poziv niti stupio u duhovni život. Nadalje, on traži od novaka da te vježbe koje spadaju na *via purgativa*, svladaju. Za poticaj, kao za jasnu sliku o novicijatu, uzima događaj koji se dogodio sv. Pavlu na putu u Damask. Primjenjujući Pavlovu teologiju na novicijat, Antić novicijat shvaća kao svlačenje starog čovjeka s njegovim djelima i oblačenje novog izabranika Božjega. I on Pavlov događaj očekuje u životu svakoga novaka.

No, nije ih prepuštao samima sebi na tome putu, nego je ulagao i sam veliki napor. Njegov pomoćnik fra Petar Čapkun piše: „On je svetac, svakoga đaka vodi pojedinačno u duhovnome životu, sve zajedno upravlja Bogu, sva provincija i đaci koji dolaze u Makarsku idu odmah s pouzdanjem k njemu da mu se otkriju i predadu brod svoga duhovnog života u njegove ruke.“²⁹

2.1.2. Antićeva odgojna metoda

Svoju odgojnu metodu stvara postupno. Napose iz razloga što je u službu stupio bez posebnog odgojnog obrazovanja. Tijekom vremena stječe saznanja proučavajući rasprave o odgoju i duhovnosti i oslanjajući se na svoj vlastiti odgoj koji je stekao od svojih odgojitelja. On je zabilježio neka načela kojima je glavni cilj odgoja u klerikatu trebao biti odgoj za pobožnost, za učenje i stegu. Sukladno shvaćanju da odgoj počinje od odgojitelja, voditelja odgojnog zavoda trebale bi resiti vrline: učenost, znanje, bogoljubnost, duh molitve i žrtve. Prema tim načelima odgoj započinje tek onda kada odgajanik počne slobodno sudjelovati u vlastitom odgoju u smislu da odgojitelj samo potiče odgajanika na nutarnje djelovanje.

28 Usp. *Isto*, str. 115.

29 Usp. *Isto*, str. 117.

Njegova odgojna metoda je posebno obilježena odgojnim mjerama koje su bile konkretno njegove kao što je poštivanje osobnosti i usmjeravanje pojedinca putom koji mu Bog određuje i na koji ga poziva. Želeći to doznati ispitivao je i istraživao sve okolnosti, narav, prilike, sredinu, uvjete i sklonosti. To se očitovalo u izraženom povjerenju u mladu subraću. To je svakoga obvezivalo na posluš i iskrenost jer je uspješno spajao ozbiljnost oca i ljubav majke.³⁰

2.1.3. Asketske vježbe

U odgoju je brižno nastojao udariti temelje asketskog života. I kao što je postupao stupnjevito u svom odgojnom radu, u asketskom odgajanju nastupao je još obazrivije. Te asketske vježbe su prvenstveno bile usmjerene vježbanju u odricanju, oduzimajući im ponekad kratkotrajno omiljene predmete i zabranjujući omiljene zabave ili nalažući asketske vježbe, ali bez pretjerivanja u asketizmu. Cilj tog vježbanja je bio u tome da klerike dovede do toga da se i kasnije kao svećenici sami vježbaju u vrlinama.

Zaključak

Svaki iskreni susret ostavlja tragove, poticaje i rađa plodovima. Tako ni susreti sa o. Antom Antićem ne ostaju samo prošlost, nego su prisutni u našoj sadašnjosti i ujedno upućuju na budućnost. U tom duhu ga se Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja rado sjeća, gledajući na njega kao na sveca i blago svoje Provincije.

O tom blagu su do sada objavljene 34 knjige koje su pokušale sažeti i prikazati i osobnim svjedočanstvima potvrditi njegovo sveto življenje i djelovanje započeto u vremenu studija filozofije i teologije s jednim jedinim ciljem: “obnoviti sve u Kristu“.

Usmjeren k tom cilju blago je prozeo odgojne zavode u Provinciji Presvetog Otkupitelja, samostane u kojima je živio, promjene koje je uveo, pravilnike i smjernice koje je izradio i u djelo provodio. Izvan Provincije je blago i plodno djelovao među redovnicama kao ispovjednik, duhovni vođa, jednostavno rečeno kao prijatelj.

Djelovao je i u laičkim pobožnim udrugama i društvenim staležima s posebnom skrbi za siromašne, bolesne i prezrene. Mnogim je umornim dušama primjer evanđeoskog života, krijepeći ih neprestanim ispovijedima

30 Usp. *Uzor franjevačke jednostavnosti*, str. 9.

– dijeljenjem sakramenta pokore. Uz karizmatske nadnaravne darove svete vjere, ufanja i ljubavi, o. Ante, kao izvanredni i stalni apostol molitve i molitvenog duha, posjedovao je uz veliki dar svetog ispovijedanja vjernika i druge velike darove kreposti: pobožnosti klanjanja i ljubavi prema Presvetom Trojstvu, prema Utjelovljenju Sina Božjega, prema Duhu Svetome, prema muc i smrti Kristovoj, prema Djevici Mariji, časteći sve te najveće tajne svete vjere u najdubljoj poniznosti.

Otvoren i svjestan uloge vjernika laika u Crkvi i njihovih potreba održavao je duhovne nagovore (egzorte) i duhovne vježbe (svećenicima, redovnicima, učiteljicama, profesorima, obiteljima), uz brojne duhovne savjete, pišući svima brojna duhovna pisma. S posebnom brigom starao se za bolesnike i skrbio za siromašne obitelji, studente, beskućnike, gladne i progonjene.

Pritome u susretu s osobama bilo kojeg staleža nije nikad zanemario niti jednu dimenziju čovjeka, pazeći uvijek na sklad između mogućeg i savjetovanog, usmjerujući povjerenu mu dušu jasno k nadnaravnome, no ne zaboravljajući ni naravne težnje i krhkosti ljudske volje i snage.

No, u čemu leži njegova posebnost?

O. Antić poput blaženog Leopolda Mandića njeguje i obnavlja sakramenat pomirenja na jedan dublji i nov način vodeći svaku dušu po rasvjetljenju Duha Svetoga, za razliku od uhodanih pravila ili šema. No, u još nečemu leži njegova posebnost, bolje rečeno njegova uvijek još trajna novost i svježina. O. Antić nam se jasno predstvalja kao primjer i putokaz obnove redovničkog života, njegove ljepote i *suvremene sadašnjosti* čije vrijeme nije prošlost, nego stalno svakodnevno buđenje i promišljanje obećanog i primljenog, koje se ostvaruje putujući zemljom u zajedništvu svih k vječnom odredištu.

Jednostavno rečeno: bio je suvremeni službenik vječnosti!

Fra Ante Ivan Rozić